
Noms del franquisme a Barcelona - Nomenclàtor

Autor:

Data de publicació: 17-11-2020

Amb l'arribada del Senyor de la Guerra els noms dels carrers van tornar a canviar, tot i que els criteris no sempre van ser els més adequats

11 novembre, 2016

EEdu García

Després de la caiguda de Barcelona el 26 de gener de 1939, va començar la "franquització" de la ciutat, que tenia un aspecte interessant en el nomenclàtor. Els carrers habituals tornarien a canviar el seu nom segons el gust dels vencedors encara que, com veurem, els criteris utilitzats no sempre eren els més adequats per a aquests objectius.

PRIMERS CANVIS NO OFICIALS

Abans, oficialment, l'Ajuntament havia pres una decisió sobre els noms dels carrers, hi va haver una sèrie de canvis importants com explica Josep Maria Huerta Claveria i Jaume Fabre en el seu fantàstic llibre, Els carrers de Barcelona, aquests primers canvis finalment no van ser acceptats, però ja van ser un bon exemple de com el nou règim pretenia fer una taula amb el passat. Així, el Passeig de Gràcia seria el Passeig del General Mola, plaça Catalunya seria el de l'Exèrcit espanyol, la Via Laietana (Durruti durant la guerra) seria la de José Antonio o l'actual Plaça Francesc Macià la de l'Exèrcit marroquí.

PURGANT EL NOMENCLÀTOR

Aviat es va aprovar una primera resolució, el 25 de febrer de 1939 (un mes després de la caiguda de Barcelona), quan es va crear una comissió per canviar els noms dels carrers i així "honrar els herois i màrtirs de la Pàtria i esborrar el record del pas de l'hordaper Barcelona, que el va mantenir amb noms d'indesitjables i estrangers, restaurant també els noms tradicionals de la ciutat". La comissió del 7 de març va decidir "retrotrar el nom de totes les carreteres i places de la nostra ciutat a les quals tenien abans del 14 d'abril de 1931". Una decisió que, tot i que semblava ideal, necessitaria una revisió cas per cas, ja que els noms que de vegades es restableixen eren tan inadequats segons el punt de vista franquista com els que es van restablir.

PAU CASALS I EL DR. ROBERT ES VAN QUEDAR

Aquesta retirada dels noms posats per l'Ajuntament republicà i la seva substitució pels anteriors a 1931 van tenir un parell de casos curiosos.

Un dels dos és Pau Casals. A principis d'any 30 es va donar el nom del violoncel·lista a un nou carrer obert a la Verneda i poc després el 1934 es va dedicar fins aleshores anomenada avinguda Víctor Hugo que es va unir a la Diagonal amb el Turó Park i el carrer de la Verneda va ser dedicat a l'escriptor Cristopher Domènech. El canvi del 7 de març va suposar que Pau Casals canviés de nou a Víctor Hugo però el carrer de la Verneda va recuperar la figura del músic, antipàtic al règim que el multaria amb 5 milions de pessetes per la llei de responsabilitats polítiques. Finalment com que Víctor Hugo no li agradava al nou règim, al maig se li va donar el nom de General Goded però se'ls va escapar que la Verneda tenia un carrer dedicat al violoncel·lista que hi va romandre fins al 1961 en que el carrer i el barri van passar a Sant Adrià.

Amb el Dr. Robert va passar una cosa semblant, tenia un carrer dedicat a Horta i el 1932 el nom de Dr. Robert es dedicava a una part del carrer Marina fet pel que el carrer Horta es va dedicar al dissenyador d'instal·lacions Maurici

Vilomara. El 1939 va treure el seu nom del Dr. Robert per tornar a convertir-se en Marina al mateix temps que el seu nom reapareixia a Horta, però van ser qualificats i uns anys més tard retirarien del nomenclàtor la figura de l'il·lustre alcalde recuperant a Horta el dissenyador ara en castellà com Mauricio Vilumara.

NOUS NOMS SIGNIFICATIUS

Mentre que els noms abans de la República van ser recuperats alguns dels principals carrers de la ciutat també van retre homenatge a aquelles personalitats més destacades del nou règim, especialment els "herois i màrtirs de la Croada", es recordarien els conceptes relacionats amb el nou règim i també personalitats històriques més còmodes per als nous governants. La llista, curiosament, no és massa llarga encara que sigui massa significativa. Els primers canvis van arribar poc després de l'entrada a Barcelona

Al GENERAL FRANCO, se li va dedicar la DIAGONAL que va deixar de ser l'avinguda del 14 d'abril (data de proclamació de la república)

L'avinguda de JOSÉ ANTONIO PRIMO DE RIVERA va ser el nom donat a la GRAN VIA DE LES CORTS CATALANES

Avinguda de la Victòria, "en record de la victòria de l'Exèrcit del Generalíssim contra el Comunisme" va ser el nom donat a la Av Pedralbes.

Al GENERAL MOLA (líder del cop d'estat del 18 de juliol, que va morir en un accident el 1937) se li va dedicar la part alta del PASSEIG DE SANT JOAN, de Diagonal a Travessera, que durant la República es deia JUAN GARCÍA HERNÁNDEZ (militar que va liderar l'aixecament republicà de Jaca el 1930) va ser rebatejat com a

A VICTOR PRADERA (un intel·lectual franquista assassinat a Sant Sebastià a l'inici de la guerra) se li va dedicar el que durant la República va ser el passeig FERMN GALON (un dels militars que van liderar un aixecament republicà de Jaca el 1930) i que avui és el passeig LLUIS COMPANYS

A CALVO SOTELLO (polític assassinat poc abans de l'aixecament militar) se li va dedicar l'actual PLAÇA FRANCESC MACIA, entre Diagonal i Urgell, plaça que durant la República va ser dedicada a ALCALÁ ZAMORA (primer president de la república) i q durant la guerra es deia dels GERMANS BADIA (Josep i Miquel membres d'Estat Català assassinats per pistolers de la FAI el 1936)

La VICTÒRIA tindria una nova dedicació a l'antiga plaça, confluència del passeig de Gràcia i la Diagonal, els CINC d'OROS, coincidint amb la substitució, davant de l'obelisc, de l'al·legoria a la República de Viladomat per l'al·legoria de la Victòria de Mart

Al GENERAL GODED (líder del cop d'estat del 19 de juliol a les Illes Balears, que va anar a Barcelona, on va ser detingut, jutjat i afusellat al Castell de Montjuïc) se li va dedicar l'avinguda que uneix Diagonal amb el Turó Parc i que s'havia dedicat, i ara ho torna a ser, a PAU CASALS

Al GENERAL SANJURJO (líder del cop d'Estat del 18 de juliol que va morir en un accident el 1936) Parc dedicat al carrer Sabino de ARANA (una ideologia del nacionalisme basc) i ara està dedicat al PI I MARGALL (President de la Primera República)

Al bisbe IRURITA (bisbe de Barcelona a l'inici de la guerra, desaparegut i deixat per mort) se li va dedicar l'actual carrer del BISBE que durant la república s'havia dedicat a GARCIA LORCA

El nom del PARROCO JULIANA (sacerdot de la Sagrera que va morir el 1936) va substituir a Sant Andreu el del LLOBREGAT, mantenint encara el nom que se li va donar el 1939, tot i que com a mossèn en lloc del rector.

EL NOSTRE SENYORA PORT "Per commemorar el pessebre de Senyora Núria " va ser el nom donat a la carretera DEL PORT de la Zona Lliure

Es va donar el nom d'Avinguda de ROMA que encara es conserva a la llavors Avinguda de la GENERALITAT, que s'havia anomenat Diagonal del Ferrocarril.

BERLÍN també va ser el nom pel qual es va nomenar el llavors carrer INDÚSTRIA, continuació de París, d'aquesta manera les capitals dels dos aliats naturals del franquisme es van mantenir en el nomenclàtor ciutadà i encara romanen, desproveïdes de totes les càrregues ideològiques.

GARCIA MORATO (aviador heroic de l'exèrcit franquista mort poc després de la guerra en un accident en un espectacle aeri) es va dedicar a l'actual AVINGUDA DE LES DRASSANES

Al barri de La Salut, a l'anomenat barri de periodistes, els noms de PABLO SAÉZ DE BARES, ESTANISLAO RICO ARIZA i JOSÉ MILLÁN GONZ-LEZ van substituir, respectivament, GUELL I MERCADER, PERE SALA i POMPEU GNER, amb la democràcia només es va recuperar el nom de Pere Sala mentre es mantenen els altres dos canvis.

El nom VIA LAIETANA va ser ampliat per l'Eixample en substitució del de PAU CLARIS (president de la Generalitat durant la Guerra dels Segadors) que curiosament va conservar el nom en un petit carrer del Poble Nou. Sobre els noms relatius a la Guerra dels Segadors és curiós que a l'Eixample no es toquessin els carrers FONTANELLA (conseller en cap), ni TAMARIT (un dels caps militars), ni el del 26 de GNER a Hostafrancs, en memòria d'una batalla de 1641, que es va conservar tal com es va identificar amb la data de l'entrada de les tropes franquistes. També sorprèn que a l'Eixample es mantinguessin els noms incòmodes per al nou règim de TAMARIT o CASANOVA (del qual es va retirar el monument), segurament ja que ningú els va identificar amb els defensors de la ciutat durant la Guerra de Successió.

El nom UNIFICACIÓ "per commemorar la unió dels partits falange i tradicionalista quan el gloriós Moviment Nacional" va ser assumit per l'actual REVOLUCIÓ DE SETEMBRE DE 1868 PLACA (la Gloriosa que va enderrocar Elisabet II)

EL VIRREY AMAT (Virrei del Perú entre 1761 i 1776) va ser el nom que des de l'època franquista porta l'antic PL. SALVAT PAPASSEIT (poeta d'avantguarda) que avui té una avinguda dedicada al barri de la Barceloneta on va viure durant uns anys.

RAMIRO DE MAEZTU (intel·lectual) va rebre el nom del carrer ROBERT ROBERT de Carmel i encara el conserva

El nom DE DIVISIÓ BLAVA es va donar a la carretera que des de Miramar va permetre l'accés al castell i anys més tard es va traslladar als voltants del Camp Nou, el carrer que avui es diu ARSTIDES MAILLOL

El nom de NACIÓ Que es coneixia com a carrer LA INTERNACIONAL (himne revolucionari internacionalista) va passar a anomenar-se carrer que encara queda al barri de Sant Martí

L'actual carrer de Sant Montjuïc anomenat autonomia (per l'autonomia cubana que va significar el final de la guerra) i que prèviament s'havia anomenat llibertat, va passar a anomenar-se UNITAT

SECRETARI COLOMA (personatge sinistre relacionat amb els reis Joan II i Fernando el Catòlic relacionat amb la Inquisició) va donar pas a PAU ALSINA (líder obrer que va tenir un paper destacat en la revolució de 1868)

Especialment significatiu de tots aquests canvis va ser que el nom de MOVIMENT NACIONAL va sortir al carrer que fins aleshores es deia, i encara és, DEMOCRACIA a Sant Martí

Si vols saber més sobre els símbols del franquisme fes clic [aquí](#)